- RAPOR -

ZEKİ GÜVEN

(CEZAEVİNDE ŞÜPHELİ ŞEKİLDE HAYATINI KAYBEDEN KHK'LI EMNİYET MÜDÜRÜ)

"Anlayacağın hayatında benimle tek bir dakika çalışmamış, beni tanımayan insanlar hakkımda gazete yalanları ile hüküm verip, karar veriyorlar. "[1]

1 Zeki Güven'in eşine yazdığı mektuptan.

Kasım / 2023

1. Giriş

KHK'lı eski Emniyet Müdürü Zeki GÜVEN, 1 Temmuz 2018 tarihinde cezaevinde şüpheli bir şekilde vefat etmiştir. Ülkede bağımsız bir yargının olmayışı nedeniyle Güven'in ölümüne ilişkin şeffaf bir soruşturma yürütülememiştir.

Türkiye'nin yetiştirmiş olduğu en başarılı Emniyet Müdürülerinden birisi olduğu bizzat Recep Tayyip Erdoğan ve Abdullah Gül tarafından teyit edilmiş olan bir emniyet müdürünün ölümünün üzerindeki sır perdesinin halen aralanmamış olması bu çalışmanın motivasyonunu oluşturmaktadır. Bu çalışma ile açık kaynaklardan, meslek arkadaşlarından ve ailesinden edinilen bilgiler ile **Zeki GÜVEN**'in vefatının öncesi, vefatındaki ihmaller ve vefatı sonrasına ilişkin süreçler ele alınacaktır.

2. Zeki GÜVEN Kimdir?

Zeki GÜVEN Polis Akademisinden 1992 yılında **birincilikle** mezun olduktan sonra Ankara'da terör ve istihbarat birimlerinde yıllarca görev yapmıştır. 17/25 Aralık Yolsuzluk Operasyonlarından sonra Ankara İstihbarat Şube Müdürlüğü görevinden alınmış Toplum Destekli Şube Müdürü yapılmıştır. Burada bile başarılı çalışmalarından dolayı Türkiye çapında birincilikle ödüllendirilmiş ve ödülü bizzat dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL tarafından verilmiştir. En son Bolu İl Emniyet Müdür Yardımcısı olarak görev yaparken görevinden ihraç edilmiştir. Haziran 2018 tarihinde ise eşiyle birlikte dışarda gözaltına alınmış ve haberlere "firari Zeki Güven yakalandı" şeklinde lanse edilmiştir. Bu konuya ilişkin eşine yazmış olduğu mektupta;

"Öyle bir haber yapmışlar ki… sözde 50 tane ev değiştirmişiz, kılıktan kılığa giriyormuşuz. Ya dedim 2 yıldır aynı evde oturuyoruz. Kira kontratı da ortada. Kılık değiştirsek yakalanmazdık zaten. Kaçtığımız da yoktu. Bu eşgal ile ortadaydık. Emniyet kendi beceriksizliğini örtmek için vermiş gazı piyasaya."[2]

3. Zeki GÜVEN'in Vefatı

Zeki GÜVEN, Ankara Sincan Cezaevinde 1 Temmuz 2018 günü, kalp krizi geçirerek vefat etmiştir. Eşine gönderdiği mektuplardan anlaşıldığı kadarıyla; gözaltına alındığı andan itibaren ciddi baskı gördüğünü, tansiyon ilaçlarının verilmediği, ilaçlarının aksatıldığı, tuzsuz yemek yemesi doktor raporuna göre zorunlu olmasına rağmen kendisine sürekli tuzlu yemeklerin verildiğini bu nedenle yemeklerini "**yıkarak"** yediği anlaşılmaktadır;

*"Yemekler için dilekçe vermeme, doktora söylememe rağmen tuzsuz yemek verilmiyor. Çareyi yemekleri yıkamakta buldum. Dr. tuz sana **ZEHİR** demişti. Bildiğin zehirleniyorum şu an. Bakalım sesimi duyan çıkacak mı?"*

Mektubunda da belirtildiği üzere Zeki Güven'in hangi gerekçe ile "*tehlikeli sanıklar"* listesine eklendiğini bilinmemektedir. Daha cezaevine girmeden bir kaç yıl öncesine kadar ülkenin en iyi Polisi olarak doğrudan dönemin Cumhurbaşkanı tarafından ödüllendirilen birisinin bu ithamı hak edecek ne yaptığının açıklanması gerekmektedir.

---

2 Zeki Güven, Eşine yazdığı mektuplar

Ayrıca cezaevine sağlam gönderilen Zeki Güven'in yukarıda ifade edilen hususlar dışında başka ne tür işkencelere maruz kalarak vefat ettiği de bilinmemektedir. 15 Temmuz sonrası cezaevlerinde ve gözaltılarda bir çok kişinin şüpheli bir şekilde vefat ettiği bilinmektedir. Bu nedenle Güven'in vefatı en basit haliyle "**İHMAL"** sonucu ölümdür ve şeffaf bir soruşturmayı gerektirmektedir.

4. Olayın Hukuki Boyutu

5275 Sayılı Kanunun "Hapis cezasının infazında gözetilecek ilkeler" başlıklı 6. Maddesinin 1. Fıkrasının (b) bendinde;

"*Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir*." denilerek mahpusların hapishanede koşullarının insan onuru ile bağdaşacak koşullar olması gerektiği düzenlenmiştir.

Yine Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar (1955), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 2006/2 sayılı Avrupa Hapishane Kuralları, AİHS ve ulusal mevzuatımız mahpusların tutulma koşullarının *insan haklarına uygun şekilde* gerçekleşmesi gerektiğini düzenlemektedir. Ancak Türkiye'de cezaevlerine ilişkin hazırlanan raporların tamamında yüzlerce hak ihlalinin yaşandığı sıralanmaktadır.

Halen Türkiye hapishanelerinde yüzlerce insan sağlıklı tedavi olamamakta ve bunlar içerisinde yüzlercesi ise ağır hasta durumundadır. Türkiye'nin taraf olduğu Uluslararası Sözleşme hükümleri açık olmasına rağmen, sözleşme hükümlerine uyulmamakta ve mahkumların Sağlık Hakları sistematik bir biçimde ihlal edilmektedir.

Yine İnsan Hakları Derneği ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı Dokümantasyon Merkezi verilerine göre 2022 yılının ilk 11 ayında hapishanelerde; hastalık, intihar, şiddet, ihmal vb. çeşitli gerekçelerle **en az 61 kişi** yaşamını yitirmiştir.

Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin 22.4.2021 tarihli 2021/4587 başvuru nolu kararını incelendiğinde kararın hiçbir somut gerekçe gösterilmeden yazıldığı görülmektedir. Örneğin;

Tuzlu yemek verilmesi, ölenin sağlığının korunması için kurum hekiminin belirleyeceği besinlerin temin edilmemesi ve etkili ceza soruşturması yürütülmemesi yönünden yaşam hakkının ihlali ile alakalı sadece Anayasada öngörülen temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahelenin olmadığı veya müdahalenin ihlal teşkil etmediği! şeklinde bir açıklama yapılmıştır. Güven'in neden tek kişilik hücrede kaldığı, konuya ilişkin nasıl bir ceza soruşturmasının yürütüldüğüne gibi konulara ise değinilmemiştir.

5. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Tutumu Ve Devletin Sorumluluğu

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesince Yaşama hakkının korunmasında devlete görevler ve yükümlülükler yüklenmiştir. Sözleşmenin 2. Maddesinin 1. Fıkrasında develetekendi yargı yetkisi altında olan kişilerin yaşamlarını koruma yükümlülüğü de getirilmiştir.

AİHM'nin yerleşik içtihatlarına göre;

✓ *"Devlet bir kişinin insan onuruna saygı ile bağdaşır koşullarda alıkonulmasını güvence altına almak zorundadır ve kişiye uygulanan tedbirin infazında izlenecek tutum ve yöntem, kişiyi tutuklamanın doğasında kaçınılmaz olarak var olan ıstırap düzeyini aşan bir yoğunlukta sıkıntı ve zorluğa maruz bırakmamalıdır."* denilerek kişinin aynı zamanda şahsi durumuna göre muamele yapılması gerektiğine işaret etmiştir.

✓ Yine, 'her tutuklunun hakkında karar verilen tedbirlerin uygulama yöntemlerinin, ilgiliye tutukluluğa bağlı olarak duyulan acının kaçınılmaz seviyesini aşan bir yoğunlukta herhangi bir üzüntü veya sıkıntı vermemesini sağlayacak şekilde insanlık onuruna yakışır tutukluluk koşullarında bulunma hakkına sahip olduğunu belirtmiştir; Mahkeme, bir

tutuklunun sağlığının yanı sıra esenliğinin de, hapis uygulamasının gerekleri bakımından uygun şekilde sağlanması gerektiğini' eklemiştir (Dzieciak/Polonya, § 91).

✓ Mahkeme, 'cezaevi revirlerinde uygulanan tıbbi tedavilerin, hastanelerde topluma sunulan tedavilerle her zaman aynı kalitede olmayabileceğini kabul etmiştir. Bununla birlikte Devlet, tutuklulara, özellikle gerekli tıbbi tedavileri sunarak, onların sağlık ve esenliğini yeterince güvence altına almalıdır. Yetkili makamlar ayrıca, ilgililerin tanılarının hızlı şekilde konulmasını, hasta takibinin doğru şekilde yapılmasını ve maruz kaldıkları hastalığın gerektirmesi durumunda, sağlık sorunlarının iyileştirilmesini ve durumlarının ağırlaşmasını engellemeyi amaçlayan genel bir tedavi stratejisiyle birlikte düzenli ve sistematik bir denetime tabi tutulmalarını sağlamalıdır' demiştir.(Pitalev/Rusya § 54).

✓ Devletin, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin esenliğinden doğrudan sorumlu olması sebebiyle, şayet bu kişilerden biri, bir sağlık sorunu yüzünden yaşamını yitirirse, Devlet tarafından bu ölümün sebepleri ve ilgiliye hayattayken yapılan tedavilerle ilgili açıklamalar yapılması gerekmektedir (Slimani/Fransa, § 27; Kats ve diğerleri/Ukrayna, § 104).

Yukarıda sayılan içtihadlardan hareketle, Zeki Güven gibi hastalıkları olan birisinin neye göre tek kişilik hücreye konulduğu, hastalıklarına ilişkin neden gerekli önlemlerin alınmadığı konuları düşünüldüğünde insan hayatının bilinçli olarak hiçe sayıldığı görülmektedir. Dolayısıyla bahse konu olay 'kalp krizi' denilerek basitçe geçiştirilecek bir konu değildir.

6. Zeki Güven'in Hedef Gösterilmesi

Zeki Güven'in Ankara Emniyet Müdürlüğünde İstihbarat Şube Müdürlüğü yapmış olması Ergenekon Terör Örgütü ve destekçilerini başından itibaren çok rahatsız etmiştir. Zeki Güven gibi görevinde yetkin olması ve Ergenekon operasyonları döneminde görev yapmış olması nedeniyle Güven'i bu kitlenin açık hedefi haline getirmiştir.

Odatv gibi Ergenekon Terör Örgütüne yakın yayınlar yapan haber sitelerinin olayın başından itibaren provakatif şekilde Zeki GÜVEN'i hedef gösterdiği[3], hatta vefat ettiği zaman dahi asılsız iddialarda bulunmaya devam ettikleri görülmektedir.

Eski Emniyet Müdürü Hanefi AVCI'nın da aynı şekilde Ergenekon Terör Örgütü medya organı olan Aydınlık Gazetesine yaptığı açıklamada *"Kumpaslarda dahli vardır. Konuşursa birçok şeyi aydınlatabilir"* şeklinde beyanda bulunarak[4] Güven'i hedef göstermiştir.

Yine Abdurrahman ŞİMŞEK isimli şahıs da, hiçbir kaynak belirtmediği yandaki paylaşımı yapmıştır. Bu ve benzeri daha bir çok haber ile Zeki GÜVEN iktidarın hedefi haline getirilmiştir.

SONUÇ

Zeki Güven 15 Temmuz Planlı Erdoğan Darbesi Sonrası en çok hedef haline getirilen Emniyet Müdürlerinden biri olmuştur. Yakalandıktan hemen sonra cezaevi hücresinde öldüğünün medyaya yansıması ölümü hakkında ciddi soru işaretlerini beraberinde getirmiştir. Ancak iktidarın halen baskı rejimini yoğun şekilde sürdürmesi nedeniyle Güven'in ölümüne ilişkin sağlıklı bir soruşturma imkanı olmamıştır.

Ancak 15 Temmuz öncesi ve sonrasında ülkede resmen bir cadı avına dönüşen ve milyonlarca insanın doğrudan etkilendiği olaylara önemli bir örnek oluşturması açısından tarihteki yerini almıştır.

---

3 https://www.odatv4.com/analiz/zeki-guven-ismi-feto-icin-neden-bu-kadar-onemliydi-03071818-141983#-analiz-zeki-guven-ismi-feto-icin-neden-bu-kadar-onemliydi-03071818-141983

4 https://www.aydinlik.com.tr/haber/hanefi-avci-onun-icin-boyle-demisti-konusursa-cok-sey-aydinlanir-95914

Bu raporun Zeki GÜVEN ve daha niceleri için bugün değilse bile gelecekte bir soruşturmaya kaynaklık etmesi ve Güven'in vefatının arkasındaki asıl sebebin ortaya çıkartılmasına kaynak teşkil etmesi amaçlanmıştır. Umulur ki gelecekte bu amaç gerçekleştirilir. Son olarak Zeki Güven'in yaşadığı hukuksuzlukları dile getirdiği cümle ile rapora son verilmiştir.

"Hakkım(ız)da hükmü çoktan vermişler: Suçlu. Hem de idamlık..."[5]

5 Zeki Güven, Eşine yazdığı mektuplar